

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет географічний
Кафедра готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

СИЛАБУС
нормативно освітнього компонента

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

підготовки Бакалавр
спеціальностей J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг

освітньо-професійних програм Готельно-ресторанна справа

Силабус освітнього компонента «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ» підготовки бакалавра, галузі знань J Транспорт та послуги, спеціальностей J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг, за освітньо-професійними програмами Готельно-ресторанна справа

Розробник: Громко Л.С., доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації, кандидат економічних наук.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Терещук О. С.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

Ільїн Л. В.

I. Опис освітнього компонента Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: J Транспорт та послуги	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальності: J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг Освітньо-професійні програми: Готельно-ресторанна справа	Рік навчання – 1
ІНДЗ: є	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Семестр – 1
Мова навчання		Лекції – 22 год.
		Практичні – 22 год.
		Самостійна робота – 68 год.
		Консультації – 7 год.
		Форма контролю: екзамен
		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач: Громко Лілія Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

Контактна інформація викладача: 0660793032

Електронна пошта: hromko.lilia@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Банкова 9, корпус С, ВНУ імені Лесі Українки

Кафедра – готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

Факультет – географічний

Дні занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

3.1. Анотація освітнього компонента. Дисципліна «Економічна теорія» належить до циклу загальноекономічної підготовки та формує у студентів системне уявлення про закономірності функціонування економіки як цілісної системи, економічні закони, принципи раціональної поведінки суб'єктів господарювання та механізми прийняття економічних рішень. У процесі вивчення курсу студенти: засвоюють основні економічні категорії, закони та моделі ринкової економіки; набувають навичок аналізу попиту, пропозиції, рівноваги, витрат і прибутку; вивчають механізми поведінки споживачів і виробників, формування цін, ринку праці, капіталу та землі; опановують засади макроекономічного аналізу: ВВП, інфляції, безробіття, державного регулювання економіки, міжнародних економічних зв'язків; розвивають економічне мислення, необхідне для ухвалення ефективних управлінських рішень у готельно-ресторанному та туристичному бізнесі.

Особливу увагу приділено **прикладним аспектам економічної теорії**: моделюванню попиту на послуги готельно-ресторанного господарства, аналізу ринку туристичних продуктів, визначенню факторів конкурентоспроможності підприємств гостинності, оптимізації використання ресурсів і забезпеченню економічної стійкості закладів.

Вивчення дисципліни ґрунтується на поєднанні теоретичних знань із практичними кейсами, економічними розрахунками, аналізом ринкових ситуацій і самостійними дослідженнями студентів.

3.2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента.

Пререквізити: базові знання з курсу економіки, географії та математики, отримані у закладах загальної середньої освіти.

Постреквізити: «Економіка підприємства», «Менеджмент готельно-ресторанного господарства», «Маркетинг в готельно-ресторанному господарстві», «Облік і аудит».

3.3. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою ОК «Економічна теорія» є формування у студентів системне економічне мислення, розуміння основних економічних закономірностей функціонування суспільства, ролі суб'єктів господарювання, держави й ринку, а також здатність застосовувати економічні знання для прийняття раціональних управлінських рішень у сфері готельно-ресторанного та туристично-рекреаційного бізнесу.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Економічна теорія» є ознайомити студентів з предметом, структурою та методами економічної теорії, її місцем у системі економічних наук; розкрити сутність основних економічних категорій, законів і принципів, що визначають поведінку споживачів, виробників і держави; сформулювати розуміння механізмів функціонування ринку, закономірностей попиту, пропозиції, ціноутворення, витрат і прибутку, навчити аналізувати макроекономічні процеси – виробництво ВВП, зайнятість, інфляцію, безробіття, грошово-кредитну та фіскальну політику; сприяти формуванню аналітичних, критичних і прогностичних компетентностей, необхідних для подальшого вивчення економічних і управлінських дисциплін.

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills.

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя;

ЗК 09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

СК 01. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності.

СК 05. Здатність управляти підприємством, приймати рішення у господарській діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

Результати навчання:

РН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук;

РН 04. Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства.

РН 06. Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісні, виробничі та організаційні процеси готельного та ресторанного бізнесу.

РН 15. Розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

IV. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ринкової економіки та поведінка економічних суб'єктів						

Тема 1. Вступ до економічної теорії: предмет, методи, економічні школи	10	2	2	6	0	ДС / 5
Тема 2. Людина в економіці: потреби, інтереси та мотивація	10	2	2	6	0	ДС, РМГ – /5
Тема 3. Економічні системи: структура, типи та функціонування	13	2	2	8	1	ДС, РМГ – /5
Тема 4. Товарне виробництво і ринок послуг: основи та моделі	11	2	2	6	1	Т, РМГ – /5
Тема 5. Попит, пропозиція та ринкова рівновага	15	3	3	8	1	ДС, Т, РЗ/К – /5
Разом за змістовим модулем 1	59	11	11	34	3	25
Змістовий модуль 2. Функціонування підприємств та державне регулювання економіки						
Тема 6. Підприємство і домогосподарство як суб'єкти ринкової економіки	11	2	2	6	1	ДС, Т – /5
Тема 7. Конкуренція та ринкова стратегія	11	2	2	6	1	ДС, РМГ – /5
Тема 8. Витрати виробництва та прибуток	9	2	1	6	0	ДС, РМГ, РЗ/К – /5
Тема 9. Макроекономічні показники: вимірювання та інтерпретація	11	2	2	6	1	ДС, Т, РЗ/К – /5
Тема 10. Гроші, кредит та банківська система	10	2	2	5	1	ДС, РМГ – /5
Тема 11. Державне регулювання економіки та розвиток сфери послуг	8	1	2	5	0	ДС, Р – /5
Разом за змістовим модулем 2	60	11	11	34	4	30
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						30
ІНДЗ						15
Всього годин/Балів	119	22	22	68	7	100

Форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/

контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

V. Завдання для самостійного опрацювання

	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Сучасні напрями розвитку економічної науки та економічної теорії	5
2.	Тема 2. Економічні потреби та ресурси: проблема обмеженості	4
3.	Тема 3. Поведінка споживача в ринковій економіці	4
4.	Тема 4. Економічні інтереси суб'єктів господарювання та їх узгодження	4
5.	Тема 5. Власність як економічна категорія та основа ринкової системи	5
6.	Тема 6. Ринок як економічний механізм: структура та інфраструктура	5
7.	Тема 7. Ринок послуг і його особливості в туризмі та готельно-ресторанному бізнесі	4
8.	Тема 8. Еластичність попиту і пропозиції та її практичне значення	5
9.	Тема 9. Підприємництво як фактор економічного розвитку	5
10.	Тема 10. Ринкові структури та моделі конкуренції	5
11.	Тема 11. Ціноутворення в умовах різних типів ринку	5
12.	Тема 12. Економічна ефективність діяльності підприємств сфери послуг	4
13.	Тема 13. Макроекономічна рівновага та економічні цикли	4
14.	Тема 14. Соціально-економічна політика держави	5
15.	Тема 15. Державне регулювання сфери послуг і туризму	4
Всього годин		68

VI. Політика оцінювання

Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриває «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (посилання: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2022-07/Polozh_pro_otzin_%D1%80%D0%B5%D0%B4%2B%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf).

Політика викладача щодо здобувача освіти.

Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з освітнього компонента. При вивченні освітнього компонента необхідно спиратися на конспект лекцій, рекомендовану основну та додаткову навчальну, наукову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем освітнього компонента. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: активно працювати на практичних заняттях (брати участь в обговоренні дискусійних питань); повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені практичні заняття.

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу з метою поточного та підсумкового оцінювання знань, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути толерантним, доброзичливим, виваженим

у спілкуванні зі студентами та викладачами, уважним і дотримуватися дисципліни та часових (строкових) параметрів навчального процесу.

Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

Політика щодо академічної доброчесності.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності. Дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю без використання зовнішніх джерел інформації (наприклад, окрім випадків, дозволених викладачем, підготовки практичних завдань під час заняття); надання достовірної інформації про результати власної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Списування під час модульних контрольних робіт та екзамену заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки знайшли своє відображення в «Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (посилання: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>).

Вимоги до академічної доброчесності визначаються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (посилання: <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/polozhennya-pro-antyplagiat.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перекладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Перекладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки, не дозволяється.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти.

Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у Волинському національному університеті імені Лесі Українки шляхом валідації (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC_%D0%9B.%D0%A3_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

VI. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю – екзамен. На екзамен винесено основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Порядок проведення екзамену:

Екзамен проводиться у визначені розкладом терміни в аудиторній або онлайн-формі (з використанням системи управління навчанням). Здобувач освіти отримує білет, що включає: 2 теоретичні питання; 1 ситуаційне завдання (кейс) або практичне. На виконання іспиту надається 60 хвилин.

Vi. Перелік питань до екзамену.

1. Предмет економічної теорії та ключові питання «що, як і для кого виробляти» у сфері гостинності.
2. Методи економічної теорії: аналіз, синтез та метод моделювання.
3. Економічні закони та їх об'єктивний характер.
4. Меркантилізм: роль золота та срібла, методи державного регулювання.
5. Класична школа: концепція «невидимої руки ринку» Адама Сміта.
6. Марксизм: теорія додаткової вартості та експлуатації.
7. Кейнсіанство: стимулювання попиту з боку держави під час кризи.
8. Інституційна економіка: роль правил, законів та традицій у бізнесі.
9. Основні школи економічної думки: від меркантилізму до неокласики.
10. Поняття економічної системи та її основні типи (традиційна, командна, ринкова).
11. Змішана економіка: поєднання ринкового механізму та державного регулювання.
12. Поняття обмеженості ресурсів та проблема вибору в економіці.
13. Раціональна економічна поведінка та обмеженість ресурсів.
14. Раціональність економічного вибору: чи завжди людина діє раціонально?.
15. Принципи економічної поведінки людини: максимізація вигоди.
16. Економічні інтереси та мотивація економічної поведінки людини.
17. Економічні потреби людини: класифікація (піраміда Маслоу) та властивості.
18. Вплив пандемії COVID-19 на зміну потреб туристів.
19. Поняття ринку та умови його нормального функціонування.
20. Інфраструктура ринку послуг: банки, біржі, інформаційні центри.
21. Попит: закон попиту та крива попиту.
22. Пропозиція: закон пропозиції та фактори, що на неї впливають.
23. Ринкова рівновага: взаємодія попиту і пропозиції.
24. Еластичність попиту: цінова та перехресна еластичність у готельно-ресторанній сфері.
25. Закон спадної граничної корисності та його зв'язок із законом попиту.
26. Нецінові фактори впливу на попит у туристичній галузі.
27. Товарне виробництво: умови виникнення та основні ознаки.
28. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин та власник ресурсів.
29. Емоційна складова у споживчому виборі домогосподарств.
30. Взаємодія підприємств та домогосподарств на ринку ресурсів.
31. Фірма як основна ланка ринкової економіки: цілі та функції.
32. Економічна свобода та відповідальність товаровиробників.
33. Економічна довіра між споживачем і підприємством у сфері послуг.
34. Зворотний зв'язок від клієнтів як ресурс для управлінських рішень.

35. Економічний зміст інвестицій домогосподарств в освіту та людський капітал.
36. Сутність та види витрат виробництва: постійні та змінні витрати.
37. Собівартість продукції та фактори її зниження в ресторані.
38. Поняття прибутку, його види (бухгалтерський та економічний) та функції.
39. Конкуренція: сутність, методи (цінова та нецінова) та значення для ринку.
40. Типи ринкових структур: досконала конкуренція та монополія.
41. Олігополія та монополістична конкуренція у сфері туризму.
42. П'ять сил Портера як інструмент аналізу конкуренції в готелі.
43. Маркетингова функція HoReCa: вивчення попиту та формування ціни.
44. Інноваційна функція підприємства в готельно-ресторанному бізнесі.
45. Соціальна відповідальність бізнесу та екологічні ініціативи готелів.
46. Гроші: походження, сутність та основні функції.
47. Функції грошей та їх прояв у розрахунках за турпродукти.
48. Ринок праці: попит та пропозиція робочої сили в готельному бізнесі.
49. Предмет макроекономіки та її значення для туристичного бізнесу.
50. ВВП як основний макроекономічний показник: сутність та методи обчислення.
51. Інфляція: причини виникнення, види та вплив на доходи населення.
52. Моделі реагування бізнесу на інфляційні очікування споживачів.
53. Безробіття: типи (фрикційне, структурне, циклічне) та його наслідки.
54. Роль держави в економічних процесах: від класиків до Кейнса.
55. Вплив міжнародної міграції на ринок праці в Україні.
56. Особливості ринку послуг та його відмінність від ринку товарів.
57. Сучасні тенденції розвитку ринку послуг в Україні та світі.
58. Вплив цифрових платформ (Booking, Glovo) на роль домогосподарств.

VIII. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

10. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія (політична економія, мікроекономіка, макроекономіка). Київ : Центр учбової літератури, 2020. 664 с.
2. Гальчинський А. С., Єщенко П. С. Економічна теорія : підручник. Київ : Вища школа, 2016. 503 с.
3. Дзюбик С. Д., Ривак О. С. Основи економічної теорії : навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2014. 423 с.

4. Забарна Е. М., Козакова О. М., Задорожнюк Н. О. та ін. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник. Херсон : Олді-плюс, 2020. 412 с.
5. Економічна теорія : підручник / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків : Право, 2016. 448 с.
6. Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
7. Економічна теорія. Політична економія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 428 с.
8. Мочерний С. В., Устенко О. А. Основи економічної теорії : навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ : Академія, 2016. 502 с.
9. Основи економічної теорії : підручник / за ред. А. А. Чухна. Київ : Вища школа, 2015. 606 с.
10. Політична економія : навч. посіб. / за ред. Ю. І. Пилипенка. Дніпро : ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2014. 236 с.
11. Томашик Л. С., Перецьолкіна О. О., Шевчик Б. М. та ін. Економічна теорія : навч. посіб. Львів : Львів. торг.-екон. ун-т, 2018. 264 с.

Додаткова:

1. Макроекономіка : підручник / А. Г. Савченко та ін. Київ : КНЕУ, 2015. 408 с.
2. Мікроекономіка : навч. посіб. / за ред. С. І. Архієреєва. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 320 с.
3. Перецьолкіна О. О. Монетарна політика в кризовій економіці України // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2017. Вип. 52. С. 48–54.
4. Перецьолкіна О. О. Грошово-кредитна політика НБУ в контексті реалізації стратегії інфляційного таргетування // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. Вип. 42. С. 144–153.
5. Ліст Ф. Національна система політичної економії / пер. з нім. М. Гавриш. Київ : Наш Формат, 2021. 368 с.
6. Ерхард Л. Добробут для всіх / пер. з нім. В. Сенік, А. Лапчак. Київ : ТОВ «Велл Букс», Інститут вільної економіки, 2023. 368 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>
4. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>
5. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua>
6. Світовий банк: дані по Україні. URL: <https://data.worldbank.org/country/UA>
7. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua>
8. VoxUkraine: незалежна аналітична платформа. URL: <https://voxukraine.org>
9. Центр Разумкова: економічні дослідження. URL: <https://razumkov.org.ua>
10. Платформа онлайн-курсів Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua>
11. Портал відкритих даних України. URL: <https://data.gov.ua>
12. Журнал «Економіка України». URL: <http://economyukraine.com.ua>